

Aanvullende- en ontbrekende woorden van het 'WOORDENBOEK VAN BUNSCHOTEN-SPAKENBURG EN EEMDIJK'

uitgave: de Historische Vereniging 'Bunscode'- Bunschoten.

Deel 1

De nummers die voor de diverse trefwoorden zijn vermeld, zijn de paginanummers van bovengenoemd boek. Omdat de aanvullende en ontbrekende woorden uiteraard nog niet in het boek zijn opgenomen, wordt in die gevallen verwezen naar: 'no. blz van deze lijst'.

Alle trefwoorden staan tussen 'hoge' komma's. Ook zijn er dubbele nummers vermeld, de reden hiervan is, dat het betreffende woord onder meerdere rubrieken kan vallen. De beslissing over de juiste plaatsing, laat ik graag aan deskundigen over.

Bij controle van de dialectwoorden, of deze misschien toch nog Nederlands zouden kunnen zijn. heb ik zo veel mogelijk gebruik gemaakt van een 'Summa' encyclopedie, tevens woordenboek, uitgave Kluwer 1973.

Deze aanvullende lijst is slechts bedoeld om ons dialect zo compleet mogelijk te maken. Dat is het enige wat we nog kunnen doen, voor ons unieke dialect gaat verdwijnen. Immers, of we dat betreuren of niet, die teloorgang is nu al duidelijk te merken. Verschillende woorden heb ik - met als geheugensteuntje een briefje in mijn brilledoos! - nog op kunnen pikken tijdens gesprekken, op visites, e.d. Als je dan de betekenis navroeg aan de oudere Spakenburgers, was dat geen enkel probleem en was de uitleg vrijwel gelijk. Opvallend was en is ook de geestdriftige reactie op het onderwerp: dialect. Sommige kwamen zelfs met een woord of gezegde met de opmerking: "Staat dat wel

in 't boek? Dát moet er òk bie"! Echter, de jongeren, op een enkeling na, kenden dat bewuste woord niet en hadden er zelfs nooit van gehoord.

Bij de 'vertaling' van ons dialect naar het hedendaags Nederlands, viel het mij op dat een directe weergave (woord voor woord) veelal onmogelijk is. Immers ons dialect kent minder woorden of verscheidenheid van woordvormen dan het Nederlands. Ik heb zoveel mogelijk geprobeerd om e.e.a. uit het eenvoudig klinkende dialect weer te geven in gangbaar Nederlands. Als dat nog beter weergegeven kan worden, graag daarover een berichtje.

Een 17-tal woorden zijn mij aangereikt door de heer Peter Koelewijn Rzn, Plecht 20. Deze woorden zijn met (#) aangegeven. (Hartelijk dank daarvoor).

Misschien zijn woorden en of beschrijvingen al in dit dialect boek opgenomen. Wat maakt het uit. Laten we het beste cruit halen, om zo wat waardevol is van ons dialect, te bewaren.

JAN DE GRAAF EZN.
Händelsingel 5

A

blz 43 'aai' = Werd ook gezegd als: "Wat zeg je?" Of "Wat is er?"
Voorbeeld: als iemand een ander aanriep; dan antwoordde de aangeroepene alleen met "aai" en gaf zodoende te kennen dat hij het had verstaan. (vgl. 'heui' pag. 111).

blz 43 'äfferân' 2 of 3. Event.
aanvulling, ipv. 2 : ook, nagerecht.
Voorbeeld: "Wät kriegen we voórtemee

äfferân?" Wat krijgen we straks als nage-recht?

blz 43 'äfferân gaon' = navolgen, volgen, achter na gaan.

blz 43 'äfferânkommen' 3 = Een (voorzichtige) omschrijving van een minder begaafd persoon. Voorbeeld: "Hie/zie komt äfferân". Hij/zij is verstandelijk gehandicapt of in mindere mate begaafd.

blz 43 'äffer' t besjot gaon' = vissers die gingen slapen.
Of ook: 'nor de kooi gaon' Hun kooi opzochten, achter het kooibeschoot.

blz 43 'äffer Niekârk' = In ons spraakgebruik ergens ver weg, in elk geval een onbekende bestemming, zelfs voorbij Nijkerk!

blz 43 'äffrongteren' 2 Aanvulling: 'äffronteerächteg'.
In: "Ik ving 't een beetje äffronteerächteg" = Ik ben bang iemand te kwetsen.

blz 44 "ällá, niet knêken!" 2 = Houd nu eens op met dat geruzie!
(vgl. 'knêken' pag.136)

blz 44/247 'ältied ewonnen, nooit verleuren' . Dit zegt men van iemand die altijd zijn gelijk wil hebben.
Voorbeeld: "Dee keerl het ältied ewonnen, nooit verleuren". Die man zal nooit eens zijn ongelijk toegeven. (vgl. 'winnen'1 pag. 247).

blz 45 'ân-kâkken' (minacht.) In: "Daor komt hie weer ân-kâkken" =Die komt altijd op't laatst! Of : Die wil altijd op het laatst zijn mening alsnog inbrengen!

blz 46/232 'ân-velle(n)' = Helemaal kapot. (Vgl.'velle' no.232 van deze lijst en ook 'kaoi' 2 pag. 126).

blz 46 'ân-zetten' In: 'niks om ân te zetten'= Geen reserves meer hebben,

b.v. bij een sterke vermagering bij ziekten.

blz 47 'aof' = af, versleten, uitgeput.
Voorbeeld: "Ik bin aof, 'k bin zo loof âs een hongd" = Ik heb geen energie meer en ben hondsmoe. "Dât ding is sjoon aof" = Dat ding is geheel versleten.
"Wulie bin sjoon aof" = Wij zijn helemaal uitgeput (vgl.'sjoon aof' no. 201 van deze lijst).

blz 47 'aofbekken' = Een grote mond opzetten. (vgl.'uutbekken' no.227 van deze lijst).
Voorbeeld: "Ik het dee lilleke keël eerst-us aof-ebekt", Ik heb die gemene vent eens flink de waarheid gezegd.

blz 47 'aofkieken' = 1. afkijken. 2. spieken op school. Voorbeeld: "Dee is bliêven zitten op sjoel, hie zût ämmor aof te kieken" = Die is op school niet bevorderd, omdat hij steeds gespiekt heeft.
'aofkieken' 3. kopiëren, namaken.
In't bijzonder het kopiëren van een uniek door de haakster zelf bedacht haakpatroon van een ondermuts (zie no. 168 van deze lijst).
Voorbeeld: "Dee het ming ongermus aof ekeken!" = Die heeft mijn ondermuts gekopieerd!
Opmerking: Dat soort 'aofkieken' werd beslist niet gewaardeerd!

blz 47 'aofmaoken' (maok aof!)= Opschieten, schiet toch eens op! Maak eens wat haast! vgl. 'ôfmaoken' pag. 167.

blz 47 'aofdâg' (#) vgl. 'ôfdâg' pag. 167.

blz 47 'aop' Aanvulling: ook in: "Dât is nog 'n aop vâ n jongen, of, 'n aop vâ n dêren" = Puber. Jongens en meisjes die puberaal gedrag vertonen en (te) veel praatjes hebben.

blz 47 'Aoquaorium buurt' De woonbuurt, met de straatnamen die zijn vernoemd naar de zgn. Hollandse meesterschilders, ten noorden van de Nij-